

TARTU ÜLIKOOL
Sporditeaduste ja füsioteraapia instituut

Füsioteraapia eriala magistriõppe praktika juhend

Koostajad:
Kadri Medijainen,
Doris Vahtrik,
Margot Bergmann,
Monika Mets

Tartu 2021

Sisukord

Eessõna	3
1. Juhendis kasutatud mõisted	4
2. Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika sooritamine	6
2.1. Füsioteraapia magistriõppe praktika nõuded üliõpilasele	6
2.1.1. Üliõpilase poolt esitatav praktikadokumentatsioon	7
2.2. Praktikajuhendaja roll füsioteraapia magistriõppe praktikal	10
3. Tartu Ülikooli füsioteraapia magistriõppe praktikahinnangu juhend	12
Lisa 1. Konfidentsiaalsusleping	15
Lisa 2. Praktika-eelse eneseanalüüsi ja individuaalsete eesmärkide blankett	17
Lisa 3. Praktikapäeviku blakett	20
Lisa 4. Praktika-järgse eneseanalüüsi blankett	23
Lisa 5. Praktikabaasiga kokkuleppe sõlmimise vorm	25
Lisa 6. Praktikahinnangu blankett	26
Kasutatud kirjandus	27

Eessõna

Füsioteraapia eriala magistrantidel on omandatud baastase erinevates erialastes pädevustes. Magistriõpinguid valima ajendab enamasti soov jätkuvaks erialaseks arenguks (Glover *et al.*, 2008). Tartu Ülikooli (TÜ) füsioteraapia eriala magistriõppe eesmärgiks on anda süvendatud teoreetilised teadmised ja mitmekülgsed erialased oskused vastavalt Eestis kehtivale füsioterapeudi kutsestandardi VII kutsequalifikatsioonitaseme nõuetele ning Euroopa füsioteraapia-alase kõrghariduse võrgustiku pädevusloendile. Sellest tulenevalt on magistriõppe üheks kohustuslikuks osaks praktika sooritamine. Magistriõppe praktika aitab arendada üliõpilastes füsioteraapia-alaste probleemide teaduslikku analüüsi- ja otsustusoskust ning annab võimaluse keskenduda laste, täiskasvanute, geriaatrilise või spordi füsioteraapia valdkonnale.

Praktika on laiemas mõttes oma kogemusest õppimine. Siiski väidavad Sweitzer & King (2004), et üksnes kogemusest ei piisa, et praktika oleks tähendusrikas ja õppekava eesmärkide täitmist toetav. Ka Kolb (1984) kinnitab, et üksnes kogemus ei aita õppida ja areneda, kogetut tuleb mingil viisil töödelda ja korrastada. Eeltoodu hõlbustamiseks on magistriõppe praktikale seatud teatud nõudmised, mis on koondatud käesolevasse „Füsioteraapia eriala magistriõppe praktika juhendisse“ (edaspidi juhend). Juhendis sisaldub vajalik informatsioon ning praktikadokumentatsiooni täitmiseks vajalikud blanketid. Juhend on mõeldud läbitöötamiseks ning järgimiseks TÜ füsioteraapia eriala magistrantidele, kuid selles sisaldub ka selgitavat informatsiooni kliinilise praktika juhendajatele.

1. Juhendis kasutatud mõistete selgitused

1.1. Praktika – osa füsioteraapia eriala magistriõppe õppekavast, mil üliõpilane viibib õppimise eesmärgil ajutiselt töökeskkonnas, rakendades varem omandatud teadmisi ja oskusi erialases töös. Praktika kui praktiline sihipärane tegevus toimub õppeasutuse poolt määratud vormis. Praktikant töötab praktikabaasis valdavalt iseseisvalt, kuid praktikajuhendaja(te) suunamisel. Praktikale seatakse praktika eesmärgid. Eristatakse praktika üldiseid eesmärke ning individuaalseid eesmärke. Praktikamaht magistriõppe praktikal on 440 h.

Praktika kõige üldisem eesmärk on läbi praktilise tegevuse kinnistada ja süvendada õppekava õppeainetes omandatud teadmisi ja oskusi, aidates seeläbi praktikandil saavutada õppeasutuse poolt seatud õpiväljundeid. Lisaks teeb üliõpilane praktika-eelse eneseanalüüsi ja seab praktikale individuaalsed eesmärgid, lähtudes Euroopa füsioteraapia-alase kõrghariduse võrgustiku pädevusloendist (Lisa 2). Praktika individuaalsete eesmärkide ja praktika õpiväljundite saavutamist analüüsib praktikant praktika-järgses eneseanalüüsis (Lisa 4).

1.2. Praktikant – üliõpilane, kes teostab praktikabaasis praktikat. Praktika sooritamine praktikabaasis on üliõpilase õppeprotsessi kohustuslik osa. Praktika lõppedes esitab praktikant õppeasutusele elektroonselt täidetud tagasisidevormi praktikajuhendaja ja praktikabaasi kohta juhul, kui praktika toimus juhendaja käe all 10 või rohkem päeva (vt <http://lingid.ee/Praktikatagasiside>).

1.3. Praktikajuhendaja – inimene, kes koordineerib praktikaprotsessi töökeskkonnas, andes praktikandi iseseisvale tegevusele tagasisidet, teda vajadusel suunates, abistades ning korrigeerides. Praktikajuhendaja, kes on juhendanud praktikanti 10 või enam päeva, annab praktikandi praktikasooritusele vastavalt hindamisjuhendile (vt juhendi 3. ptk) hinnangu, samuti esitab õppeasutusele elektroonselt täidetud tagasisideküsimustiku (vt <http://lingid.ee/juhendajatagasiside>). Magistripraktikat on praktikandil võimalik sooritada ka (täielikult või osaliselt) iseseisvalt, ilma ametliku praktikajuhendajata.

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika praktikajuhendajaks saab olla inimene, kellel on vähemalt magistrikraad füsioteraapia erialal või VII taseme kutsekvalifikatsioon või vähemalt 5-aastane töökogemus.

1.4. Praktikabaas – koht, kus praktikant praktika eesmärkide ning õpiväljundite saavutamiseks praktikat sooritab. Praktikabaasideks võivad olla kõik Eesti Vabariigi haldusterritooriumil asuvad tervishoiu- ja sotsiaalabiteenust osutavad üksused (haiglad, polikliinikud,

rehabilitatsioonikeskused, hooldekodud, erapraksised jms). Praktikabaasideks võivad olla ka spordiklubid, erilasteaiad, erikoolid jms. Magistripraktikat võib praktikant jagada osadeks ning teostada vastava kokkuleppe saavutamise korral erinevates praktikabaasides.

1.5. Õpiväljundid – teadmised, oskused ja hoiakud, mis omandatakse õppimise tulemusel ning, mis on kirjeldatud õppekava või õppeaine läbimiseks vajalikul baastasemel (Vahtramäe jt, 2011). Õpiväljundite saavutamist analüüsib praktikant praktika-järgses eneseanalüüsis koos individuaalsete eesmärkide saavutamise analüüsiga.

1.6. Praktika portfolio - töövahend, mis on mõeldud selleks, et läbi praktikakogemuse analüüsimise soodustada praktikast õppimist. Praktika portfolio aitab üliõpilasel koguda, koondada ning analüüsida vajalikku ja olulist. Praktika portfolio soodustab õpitu kinnistamist, seoste loomist auditoorsel õppetööl õpituga, teenides teadmiste järjepideva täiendamise ning erialase tervikpildi tekkimise eesmärki.

Praktika portfolio on üliõpilase individuaalsel vastutusel olev kirjalike dokumentide kogum, mida üliõpilane täidab magistriõppe praktika vältel vastavalt esitatud nõuetele. Üliõpilane esitab nõuetele vastavalt täidetud praktika portfolio osad Moodle keskkonda eelnevalt määratud tähtajaks.

1.7. Akadeemiline vestlus - kliinilise praktika sooritamise järgselt õppeasutuses toimuv praktikaeksam. Praktikaeksamile pääsemise eelduseks on nõuetekohaselt ning tähtaegselt esitatud praktikadokumentatsioon praktika portfolios ning juhendaja(te) olemasolu korral juhendaja(te) hinnang(ud). Akadeemilise vestluse käigus hindab määratud eriala õppejõud üliõpilase praktika õpiväljundite saavutamist. Akadeemilise vestluse põhisisuks on üliõpilase praktika kestel toimunud eneseareng (praktika eneseanalüüsidele tuginedes) ning esitatud praktikadokumentatsioon. Praktikaeksamil võidakse üliõpilaselt küsida täiendavaid küsimusi ning anda üliõpilasele ülesandeks demonstreerida ka mõnda praktilist oskust. Akadeemilise vestluse põhjal antakse üliõpilasele hinnang praktika sooritamise kohta (arvestatud või mitte-arvestatud).

2. Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika sooritamine

2.1. Füsioteraapia eriala magistriõppe praktika nõuded üliõpilasele

Magistriõppes toimub praktika II aasta sügissemestril ning selle mahuks on 440 tundi kliinilist praktikat (55 praktikapäeva, 8 h päevas), millele lisanduvad muud praktikategevused, sh praktika portfolio osade täitmine Moodle`is. Praktika jaguneb ametlikult kaheks omavahel seotud osaks, mis annavad kokku 18 EAP (1.osa 2EAP, ja 2. osa 16 EAP).

Praktika soorituse võib jaotada osadeks, mida võib teha erinevates praktikabaasides. Erandjuhtudel võib praktika toimuda ka muul ajal kui II aasta sügissemestril (näiteks suvisel perioodil), kui see on kooskõlastatud eriala programmijuhiga.

Praktika sooritatakse valikuliselt ühes järgmistest valdkondadest: täiskasvanute füsioteraapia, laste füsioteraapia, spordifüsioteraapia, geriaatiline füsioteraapia. Praktika eesmärgiks on kutsealaste oskuste süvendamine ja õpitu rakendamine ühes eelpool märgitud valdkonnas. On soovitatav, et praktika valdkond ühtiks magistritöö valdkonnaga.

Üldjuhul leiavad magistriõppe üliõpilased endale magistriõppe praktika sooritamiseks praktikabaasi ise ning sõlmivad praktikabaasiga kokkuleppe (Lisa 5). Praktikakoha leidmisega probleemide ilmnemisel võib magistrant pöörduda füsioteraapia eriala programmijuhi poole, kes saab abistada praktikabaasiga kokkuleppe sõlmimisel.

Praktika sooritamist kajastava kirjaliku kokkuleppe praktikabaasiga esitab üliõpilane **enne** praktikale suundumist praktika Moodle`i kursusele. Praktika sooritamisel mitmes erinevas praktikabaasis eeldatakse, et enne praktika algust esitatakse kõikide baasidega sõlmitud kokkulepped. Praktikale **eelnevalt** täidab üliõpilane ka praktika-eelse eneseanalüüsi ning püstitab individuaalsed praktika eesmärgid (st täidab praktika-eelse eneseanalüüsi blanketi, Lisa 2), mis esitatakse Moodle keskkonda hiljemalt praktika 3. päeval. Praktika sooritamisel mitmes erinevas baasis võiksid püstitatud praktika individuaalsed eesmärgid olla esitatud üldistatult kogu praktikat silmas pidades, mitte konkreetse praktikabaasi spetsiifikat arvestades.

Praktikant on kohustatud kinni pidama praktikabaasis kehtivatest reeglitest. Praktikale minnes peavad praktikandil praktikabaasi minnes kaasas olema praktikabaasi nõuetele vastavad **vahetusriided ja –jalanõud** (üldreeglina on riietuseks sobilikud valge jakk ning püksid), **rinnasilt** (vajadusel küsida programmijuhilt), **tervishoiu asutuses töötamist võimaldav tervisetõend** (üliõpilane taotleb oma perearstilt) ja **konfidentsiaalsusleping** (sõlmitakse enne praktikat üliõpilase ja instituudi vahel, Lisa 1). Lisaks võib sõltuvalt praktikabaasist tuleneda erinõudeid, nt Covid-19 vaksineerimistõend vms.

Magistriõppe praktikal viibides peab praktikant olema suuteline iseseisvalt teostama füsioteraapiaprotsessi kõiki osasid, kuid juhendaja olemasolul on praktikandil õigus saada praktikajuhendajalt praktika õpiväljundite ning individuaalsete eesmärkide saavutamiseks abi, nõuandeid ning tagasisidet oma praktikasooritusele. Praktikant teostab õppepraktikat õppekavas ettenähtud mahus viibides ja sooritades praktikabaasis praktilisi tegevusi 8 h ulatuses iga praktikapäeva kohta ehk kokku 55 praktikapäeva jooksul. Keelatud ei ole erikokkulepped praktikabaasiga praktika päevade arvu või päevaste praktikatundide osas, eeldusel, et kokku sooritatakse 440 h kliinilist praktikat enne määratud kuupäeva jaanuaris. Lisanduda võib iseseisev töö praktiliste ülesannete lahendamiseks ja praktika eesmärkide saavutamiseks (sh erialakirjanduse lugemine, konspekterimine, teraapiaplaani koostamine, erialase dokumentatsiooni täitmine vms). Lisaks peab praktikant täitma praktika portfolio õpiülesandeid, sh täidab praktikapäevikut (Lisa 3), milles analüüsib ning kinnistab nähtut ja kogetut.

2.1.1. Üliõpilase poolt esitatav praktikadokumentatsioon e praktika portfolio

Üliõpilasel on praktika jooksul vaja esitada füsioteraapia eriala magistriõppe praktika portfolio, mis hõlmab **6 eraldiseisvat nind Moodlesse esitatavat õpiülesannet**. Juhul kui praktikajuhendaja juhendas praktikanti 10 või enam päeva tuleb üliõpilasel täita ning esitada lisaks ka **praktikabaasi ning –juhendaja kohta elektroonne tagasisideküsimustik (<http://lingid.ee/Praktikatagasiside>)**.

Nõuetele vastav praktikadokumentatsioon on praktikaeksamil põhiseaduse eelduseks ning tuleb esitada ettenähtud ajaks ja formaadis Moodle keskkonda. Programmijuht määrab magistriõppe praktika eksamineerijad (erinevad erialaõppejõud) ning ajad akadeemiliseks vestluseks nõuetekohase dokumentatsiooni esitanud üliõpilastele. Praktikadokumentatsiooni hindamine on mitteeristav, kuid on eelduseks akadeemilisele vestlusele pääsemiseks (vt ka 1.7. Akadeemiline vestlus). Nõuetele mitte-vastavuse korral (nt tähtaegadest mitte kinni pidamine) on programmijuhil õigus üliõpilast akadeemilisele vestlusele mitte lubada. Akadeemilisel vestlusel (praktikaeksamil) hinnatakse magistriõppe praktika sooritust (mitte-eristavalt).

Praktika 1. osa ja 2. osa soorituse hindamiseks toimuvale akadeemilisele vestlusele lubatakse üliõpilane, kui ta esitab Moodlesse määratud tähtajaks järgmised 6 õpiülesannet:

- praktika-eelne eneseanalüüs ja individuaalsed praktikaeesmärgid (blankett Lisas 2, kohustuslik aine 1.osa läbimiseks);
- praktikabaasi ja tüüpilise päevakava kirjeldus (kohustuslik aine 1.osa läbimiseks);

- füsioterapeutiline dokumentatsioon praktikabaasis ja selle analüüs (kohustuslik aine 1.osa läbimiseks);
- kahe praktikal käsitletud patsiendi juhtumi kirjeldus (kohustuslik aine 2.osa läbimiseks);
- praktikapäevik (blankett Lisas 3, kohustuslik aine 2.osa läbimiseks);
- praktika-järgne eneseanalüüs (blankett Lisas 4, kohustuslik aine 2.osa läbimiseks).

2.1.1.1. Praktika-eelse eneseanalüüsi ja individuaalsete eesmärkide nõuded

TÜ magistrant koostab valitud füsioteraapia valdkonna praktikale **eelnevalt** eneseanalüüsi erinevate füsioteraapia-spetsiifiliste pädevuste ning üldpädevuste kontekstis, kasutades selleks Euroopa füsioteraapia-alase kõrghariduse võrgustiku pädevusloendi (*The competence Chart of the European Network of Physiotherapy in Higher Education*, edaspidi ENPHE pädevusloend) eeskujul koostatud blanketti (Lisa 2). Üliõpilane annab endale hinnangu iga hinnatava aspekti osas skaalal 0-10 punkti (10 viitab suurepärasele pädevusele, 0 pädevuse puudumisele; maksimaalne võimalik punktisumma on 340).

Lisaks valib üliõpilane loendist 3-5 pädevust (sh vähemalt 2 füsioteraapia-spetsiifilist pädevust ning ühe üldpädevuse), mida ta soovib praktika jooksul arendada ja koostab lühikese (max 2 lehekülge) plaani tegevuste osas, mida peab oluliseks valitud pädevuste arendamiseks.

Eelmainitu on magistriõppe praktika 1.osa üheks kohustuslikuks õpitegevuseks. See tuleb Moodlesse esitada hiljemalt 3. praktikapäeval vastava ülesande alla.

2.1.1.2. Praktikabaasi ja tüüpilise päevakava kirjeldus

Teiseks kohustuslikuks praktikaga seonduvaks ülesandeks on praktikabaasi lühikirjelduse koostamine (mitme erineva baasi puhul selle kohta, milles sooritasid praktikat kõige rohkem). Lisaks tuleb kirjeldusse lisada tüüpilise praktikapäeva lühikirjeldus, sh tuues välja, milliste patsientidega (ja kui paljudega) millises formaadis tegutseti (nt kui palju individuaalteraapiaid, kui palju grupiteraapiaid, kui palju massaaži vms). Ülesande mahuks on maksimaalselt 2 lehekülge ja esitamise tähtaeg on märgitud Moodles ainekursusele.

2.1.1.3. Füsioterapeutiline dokumentatsioon praktikabaasis ja selle analüüs

Ülesandeks on Moodles ainekursusel foorumisse esitada ühe praktika jooksul käsitletud patsiendi füsioterapeutiline dokumentatsioon praktikabaasi nõuetele vastaval kujul (patsiendi nime presenteerimata). Vajalik on saada esitatava dokumentatsiooni aluseks oleva patsiendilt

nõusolek dokumentatsiooni koostamiseks (nõusoleku vorm Lisas 7). Sõlmitud kirjalikku nõusolekut ei pea esitama aine Moodle`i kursusele, kuid praktika eksamil peab üliõpilane olema valmis sõlmitud nõusolekut tõendama.

Lisaks tuleb esitada analüüs, kas ja millised puudused ning eelised on praktikabaasi füsioterapeutilises dokumentatsioonis võrdluses nõo ideaalse füsioterapeutilise dokumentatsiooniga. Analüüsi maksimaalne maht on 2 lehekülge ja esitamise tähtaeg on märgitud Moodles ainekursusele.

2.1.1.4. Kahe praktilal käsitletud patsiendi juhtumi kirjeldus

Ülesandeks on praktikaperioodi jooksul esitada Moodles ainekursuse foorumisse kaks foorumipostitust:

Esiteks tuleb esitada kirjeldus ühest patsiendist ja temaga teostatud sekkumisest, kelle puhul üliõpilane teab või kahtlustab, et oleks olnud mõni teine, vähemalt sama hea või tulemuslikum sekkumisviis. Kirjeldada tuleb alternatiivset sekkumist ning analüüsida, miks see oleks olnud sama hea või parem ning põhjendada, miks kasutas praktikant siiski enda poolt läbi viidud sekkumist.

Teiseks esitab üliõpilane kirjelduse patsiendist ja temaga läbi viidud sekkumisest, mille üle praktikant oli uhke ja jäi väga rahule (koos lühipõhjendusega).

Analüüsi maksimaalne maht on 2 lehekülge ja esitamise tähtaeg on märgitud Moodles ainekursusele.

2.1.1.5. Praktikapäevik

Ülesandeks on täita ja esitada etteantud formaadis täidetud õpipäevik (blankett Lisas 3). Esitamise tähtaeg on märgitud Moodles ainekursusele.

Praktikapäeviku esitamine magistriõppe praktika kohta on kohustuslik eeltingimus praktikaeksamile pääsemiseks. Praktika kestus on tüüpiliselt 55 päeva. Praktikapäevikus eeldatakse praktikakogemuse mõtestamist blanketis etteantud aspektide osas. Eeldatakse, et praktikant “juurdleb” toodud aspekti üle 5 järjestikkuse praktikapäeva lõikes. Nt kui märksõna praktikapäevikus on “anamneesi kogumine”, siis kirjeldab üliõpilane üldistavalt antud 5 päeva jooksul praktilal teostatud anamneesi kogumist ja analüüsib-reflekteerib, mis oli hästi, mis oleks võinud olla paremini jms.

Kokku on praktikapäevikus 11 erinevat aspekti. Soovi korral võib praktikant neid ringi tõsta – nt kui praktika 2. nädalal on praktikandil praktilisel suurepärase kogemuse koostööst patsiendi lähedastega, siis reflekteerib ta selle üle 2. nädalal, mitte ei pea seda analüüsima 6. nädalal, kus antud märksõna praktikapäeviku blanketis esialgu paikneb. Üksnes viimast aspekti – “Praktika jooksul toimunud areng” ei tohi ringi tõsta.

2.1.1.6. Praktika-järgne eneseanalüüs

Ülesanne on täita ja esitada praktika-järgne eneseanalüüs (blankett Lisa 4) oma erinevate füsioteraapia-spetsiifiliste pädevuste ning üldpädevuste kohta (analoogselt praktikale eelnenud hindamisega). Lisaks tuleb analüüsida seatud individuaalsete eesmärkide ning praktika õpiväljundite saavutamist. Esitamise tähtaeg on märgitud Moodles ainekursusele.

2.2. Praktikajuhendaja roll füsioteraapia magistriõppe praktilisel.

Praktikajuhendaja ülesanneteks on viia praktikant kurssi füsioterapeudi tööülesannetega ja töökorraldusega konkreetses praktikabaasis, sh füsioterapeutilise dokumentatsiooni koostamisega. Üldreeglina on ühel juhendajal korraga üks juhendatav.

Magistripraktika puhul ei pea tingimata olema praktikandil ametlikku praktikajuhendajat. Praktikajuhendaja puudumisel sooritab praktikant praktikat vastavalt praktikabaasi poolt talle määratud koormusele, täites siiski ette nähtud praktika õpitegevusi ning esitades tähtaegselt eelmainitud praktika portfolio osasid.

Praktikajuhendaja olemasolul koordineerib juhendaja praktika sooritust (sh püüab tagada sobilikud patsiendid vastavalt praktikandi poolt sooritatava praktika valdkonnale). Praktikajuhendaja võimaldab praktikandil iseseisvalt tegutseda, kuid vajadusel suunab, korrigeerib ning abistab. Praktikajuhendajal on õigus anda praktikandile ka täiendavaid ülesandeid (sh erialakirjanduse lugemine, teraapiatunni ettevalmistamine vms). Probleemide ilmnemisel informeerib praktikajuhendaja TÜ füsioteraapia eriala programmijuhti.

Praktika tõhusa juhendamise põhimõtteid kajastab TÜ meditsiiniteaduste valdkonna juhendmaterjal (<https://meditsiiniteadused.ut.ee/et/taiendusope/meditsiiniteaduste-valdkonna-praktikajuhendajate-koolitused>).

Praktikajuhendaja annab praktikandile praktikasoorituse kohta suulist tagasisidet kogu praktikaperioodi vältel (vaata tagasiside andmise põhimõtteid MV juhendmaterjalist). Juhul kui juhendaja on juhendanud praktikanti 10 või enam päeva, täidab praktikajuhendaja praktika lõpus ka **praktikahinnangu blanketi** (Lisa 6) ja **elektroonse tagasisideküsimustiku**

<http://lingid.ee/juhendajatagasiside>). Tagasisideküsimumstikku märgib juhendaja ka praktikahinnangus saadud punktisumma (maksimaalselt 150 punkti). Praktikajuhendaja lähtub praktikahinnangu andmisel dokumendist „Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika praktikahinnangu juhend“ (vt antud juhendi 3. peatükk). Juhul, kui praktikandil on mitu juhendajat (nt on magistripraktika jaotatud mitme baasi vahel) võib praktikahinnangu anda ka mitu juhendajat. Samas baasis sooritatud praktika korral koostab hinnangu ja tagasiside praktikasoorituse kohta üks juhendaja, isegi kui praktikabaasi töökorraldusest tulenevalt on vajalik, et praktikandil on mitu praktikajuhendajat.

Praktikajuhendaja ja praktikandi elektroonne tagasiside on juhendaja kalendraalse juhendamiskoormuse arvestamise aluseks ning praktikahinnangut võetakse arvesse üliõpilase praktikaeksamil e akadeemilisel vestlusel.

3. Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktikahinnangu juhend

Kliinilise praktika juhendaja annab praktikandi praktikasooritusele hinnangu erinevate füsioteraapia-spetsiifiliste pädevuste ning üldpädevuste kontekstis. Igale hinnatavale aspektile annab juhendaja hinnangu skaalal 0-st 10ni. Praktikandil on võimalik saada kokku maksimaalselt 150 punkti. Mida kõrgema punktisumma praktikant kogub, seda edukamaks hindab praktikajuhendaja praktikandi praktikasooritust.

Juhendaja alustab hinnangu kujundamist alates 3. praktikapäevast. Selleks ajaks on praktikant püstitanud individuaalsed praktikaeesmärgid, peab olema kursis praktikabaasis kehtivate nõuete ja töökorraldusega ning olema suuteline iseseisvaks tööks praktikajuhendaja koordineerimisel.

Praktikaperioodi lõpus täidab juhendaja Euroopa füsioteraapia-alase kõrghariduse võrgustiku pädevusloendi (*The competence Chart of the European Network of Physiotherapy in Higher Education*) eeskujul koostatud praktikahinnangu blanketi (Lisa 6). Praktika lõppedes edastab juhendaja hinnangu praktikandile. Eelistatuim on hinnangu vahetu edastamine, et vajadusel jagada praktikandile selgitusi, millest tulenevalt vastav hinnang kujunes.

Lisaks märgib juhendaja praktikandile antud praktikahinnangu punktisumma elektroonsesse tagasisideküsimustiku vormi (vt <http://lingid.ee/juhendajatagasiside>). Tagasiside on vajalik vahetult praktikaperioodi lõpus toimuva praktikaeksami sooritamiseks, mistõttu palutakse juhendajatel tagasiside edastada aegsasti.

Järgnevalt on toodud eelmainitud pädevusloend füsioteraapia-spetsiifiliste ning üldiste pädevuste kohta:

I Füsioteraapia-spetsiifilised pädevused

1. Patsiendi/kliendi vajadustega seotud asjakohase informatsiooni kogumine, analüüsimine ja kriitiline tõlgendamine.
2. Asjakohase füsioterapeutilise hindamise eesmärgikindel planeerimine, rakendamine ja kohandamine.
3. Kogutud informatsiooni ja füsioterapeutilise hindamise analüüsil ning kriitilisel tõlgendamisel põhineva füsioterapeutilise diagnoosi määramine.
4. Füsioterapeutilisel diagnoosil põhineva füsioterapeutilise sekkumise koostamine.
5. Füsioterapeutilise sekkumise süstemaatiline rakendamine.

6. Füsioterapeutilise sekkumise kriitiline hindamine, korrektuuride tegemine ning vajadusel katkestamine.
7. Koostöö tegemine füsioterapeudina multidistsiplinaarses või interdistsiplinaarses meeskonnas.
8. Patsientide/klientide ning seotud isikutega suhtlemine.
9. Patsientidele/klientidele tervist edendavate eluviiside õpetamine.
10. Eetilises, deontoloogilises* ja õiguslikus kontekstis professionaalne käitumine.
**(deontoloogia – eetika osa, mis käsitleb kutsealaseid kohustusi kõlbluse seisukohast. Näiteks meditsiiniline deontoloogia kätkeb austust inimese, tema elu ja tervise vastu, valmisolekut anda abi alati ja kõikjal, hoida arstisaladust.)*
11. Kriitilisel teaduslikul suhtumisel ja elukestval õppimisel põhinev professionaalne tegutsemine.

II Üldised pädevused:

a) Instrumentaalsed pädevused:

1. analüüsi- ja sünteesivõime;
2. planeerimine ning ajahaldus;
3. üldised alusteadmised;
4. erialased alusteadmised;
5. suuline ja kirjalik väljendusoskus eesti keeles;
6. võõrkeel(t)e oskus;
7. arvutialased algteadmised;
8. informatsiooni juhtimise oskus (oskus erinevaid infoallikaid leida ja analüüsida);
9. probleemilahendusoskus;
10. otsuste tegemine.

b) Interpersonaalsed pädevused:

1. konstruktiivne kriitilisus ja eneskriitilisus;
2. meeskonnatööoskus;
3. suhtlemisoskus;
4. interdistsiplinaarses meeskonnas töötamise oskus;
5. oskus anda selgitusi erialaga mitteseotud isikutele;
6. mitmekesisuse ning multikultuurilisuse hindamine;
7. eetilisus.

c) Süsteemsed pädevused:

1. oskus rakendada teadmisi praktikas;
2. õppimisvõime;
3. uute olukordadega kohanemise oskus;
4. uute ideede genereerimise võime (loovus);
5. iseseisva töö oskus;
6. initsiatiivikus ja ettevõtlikkus;
7. tähelepanu pööramine kvaliteedile;
8. tahe olla edukas.

Praktikajuhendaja täidab **praktikahinnangu blanketi** (Lisa 6), andes selles praktikandile hinnangu (skaalal 0-10) eeltoodud pädevusloendi füsioteraapia-spetsiifilistele pädevuste osas (punktid 1-11). Samuti hindab praktikajuhendaja koonddindegaga praktikandi instrumentaalseid, interpersonaalseid ning süsteemseid pädevusi. Viimase osa praktikahinnangust moodustab hinnang praktikandi arengule. Lisaks numbrilisele hinnangule lisab juhendaja ka sõnalise lühihinnangu praktikandi praktikasoorituse kohta.

Käesolev juhendi on koostanud: Kadri Medijainen, Doris Vahtrik, Margot Bergmann ja
Monika Mets

Tartu Ülikool, Sporditeaduste ja füsioteraapia instituut
Tartu, 2021

KONFIDENTSIAALSUSLEPING

Tartus, _____
(kuupäev, kuu, aasta)

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala programmijuht **Kadri Medijainen** ja Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala üliõpilane.....

(ees- ja perekonnanimi, isikukood)

(edaspidi: Pool või Pooled), sõlmisid alljärgneva lepingu (edaspidi Leping):

1. LEPINGU OBJEKT

1.1. Lepingu objektiks on Poolte kohustus tagada konfidentsiaalsus füsioteraapia praktikal viibimise ajal saadud juurdepääsul delikaatsetele isikuandmetele.

2. POOLTE KOHUSTUSED

Pooled kohustuvad:

- 2.1. hoidma saladuses ning mitte edastama kolmandatele isikutele andmeid, mis on neile teatavaks saanud lepingulisi kohustusi täites või juhuslikult;
- 2.2. hoidma saladuses neile praktikaülesannete täimisel teatavaks saanud isikuandmeid, mida pole antud üldiseks kasutamiseks, seda ka pärast praktikaga seotud ülesannete täitmist või praktika lõppemist;
- 2.3. kasutama töödeldavaid andmeid ainult praktikaülesannete täitmiseks;
- 2.4. täitma Poolte poolt töödeldavate andmete kaitseks nii juhusliku kui ka tahtliku rikkumise või hävitamise, samuti omavolilise töötlemise eest rakendatud organisatsioonilisi ja tehnilisi abinõusid.

3. VASTUTUS

- 3.1. Pool, kes rikub seadusest või Lepingust tulenevaid isikuandmete töötlemise nõudeid, vastutab selle eest seaduses sätestatud korras.
- 3.2. Pool kohustub kõikidest Lepingus andmekaitsega seonduvatest õiguserikkumistest viivitamata teatama Andmekaitse Inspektsiooni.

4. TÄIENDAV TEAVE

4.1. Tartu Ülikooli Sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi füsioteraapia eriala programmijuht

Kadri Medijainen (e-mail: kadri.medijainen@ut.ee).

5. KEHTIVUS

Käesolev leping on sõlmitud kestvusega kuni üliõpilase eksmatrikuleerimiseni.

POOLED:

Tartu Ülikool meditsiiniteaduste valdkond,
sporditeaduste ja füsioteraapia instituut:

Volitatud kohustuste täitja/üliõpilane:

KADRI MEDIJAINEN

(ees- ja perekonnanimi)

.....

(ees- ja perekonnanimi)

.....

(allkiri)

.....

(allkiri)

allkirjastatud digitaalselt

allkirjastatud digitaalselt

Lisa 2. Praktika-eelse eneseanalüüsi ja eesmärkide seadmise ning kavandamise blankett

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika praktika-eelne eneseanalüüs, individuaalsed praktikaeesmärgid ning tegevuskava nende saavutamiseks

Praktikant [...].

Praktika sooritamise koht (asutus, osakond) [...].

Kas praktikal oli praktikajuhendaja? jah ei

Jaatava vastuse korral täpsustada [...]

Praktika alguskuupäev [Click or tap to enter a date.](#)

Igale aspektile andke palun hinnang skaalal 0-st 10ni (sh 10 viitab suurepärasele pädevusele, 0 pädevuse puudumisele, maksimaalne võimalik punktisumma 340).

Hinnatav valdkond	Hinnang 0st-10ni
1. Patsiendi/kliendi vajadustega seotud asjakohase informatsiooni kogumine, analüüsimine ja kriitiline tõlgendamine	
2. Asjakohase füsioterapeutilise hindamise eesmärgikindel planeerimine, rakendamine ja kohandamine	
3. Kogutud informatsioonil, füsioterapeutilise hindamise analüüsil ning kriitilisel tõlgendamisel põhineva füsioterapeutilise diagnoosi määramine	
4. Füsioterapeutilisel diagnoosil põhineva füsioterapeutilise sekkumise koostamine	
5. Füsioterapeutilise sekkumise süstemaatiline rakendamine	
6. Füsioterapeutilise sekkumise kriitiline hindamine, muganduste tegemine ning vajadusel katkestamine	
7. Füsioterapeudina koostöö tegemine multidistsiplinaarses või interdistsiplinaarses meeskonnas	
8. Patsientidega/klientidega ning seotud isikutega suhtlemine	
9. Patsientidele/klientidele tervist edendavate eluviiside propageerimine	
10. Eetilises, deontoloogilises ja õiguslikus kontekstis professionaalne käitumine	
11. Kriitilisel teaduslikul suhtumisel ja elukestval õppimisel põhinev professionaalne tegutsemine	
Üldpädevused - I Instrumentaalsed pädevused	
1. analüüsi- ja sünteesivõime	
2. planeerimine ning ajahaldus;	
3. üldised alusteadmised;	
4. erialased alusteadmised;	
5. suuline ja kirjalik väljendusoskus eesti keeles	
6. võõrkeel(t)e oskus;	
7. arvutialased algteadmised	
8. informatsioonijuhtimise oskus (oskus erinevaid infoallikaid leida ja analüüsida);	
9. probleemilahendusoskus;	
10. otsuste tegemine.	

Lisa 2. Praktika-eelse eneseanalüüsi ja eesmärkide seadmise ning kavandamise blankett

Üldpädevused - II Interpersonaalsed pädevused	
1. konstruktiivne kriitilisus ja eneskriitilisus	
2. meeskonnatööoskus;	
3. suhtlemisoskus;	
4. interdistsiplinaarses meeskonnas töötamise oskus;	
5. oskus anda selgitusi erialaga mitteseotud isikutele;	
6. mitmekesisuse ning multikultuurilisuse hindamine;	
7. eetilisus.	
Üldpädevused - III Süsteemsed pädevused	
1. oskus rakendada teadmisi praktikas;	
2. õppimisvõime;	
3. uute olukordadega kohanemise oskus;	
4. uute ideede genereerimise võime (loovus);	
5. iseseisva töö oskus;	
6. initsiativikus ja ettevõtlikkus;	
7. tähelepanu pööramine kvaliteedile;	
8. tahe olla edukas.	
Kokku	

<i>Individaalsed eesmärgid (3-5 tükki) magistriõppe praktikaks</i>
<p>Lähtudes ENPHE pädevusloendist olen sooritatavaks praktikaks enesele seadnud järgmised individaalsed eesmärgid:</p> <p>A. füsioteraapia-spetsiifiliste pädevuste osas:</p> <p>B. Üldpädevuste osas:</p>

Lisa 2. Praktika-eelse eneseanalüüsi ja eesmärkide seadmise ning kavandamise blankett

<i>Tegevusplaan magistripaktika individuaalsete eesmärgide saavutamiseks</i>

Lisa 3. Praktikapäevik

Praktikapäevik

Praktikapäeviku esitamine magistriõppe praktika kohta on kohustuslik eeltingimus praktika eest arvestuse saamiseks. Praktika kestus on 55 päeva. Praktikapäevikus eeldatakse praktikakogemuse mõtestamist etteantud aspektide osas. Eeldatakse, et “juurdled” toodud aspekti üle 5 järjestikkuse praktikapäeva lõikes. Nt kui märksõna praktikapäevikus on “anamneesi kogumine”, siis kirjeldad üldistavalt antud 5 päeva jooksul praktikal teostatud anamneesi kogumist ja analüüsid-reflekteerid, mis oli hästi, mis oleks võinud olla paremini jms.

Kokku on praktikapäevikus 11 erinevat aspekti. Soovi korral võid neid ringi tõsta – nt kui praktika 2. nädalal on Sul praktikal suurepärane kogemus koostööst patsiendi lähedastega, siis reflekteerid selle üle. Üksnes viimast aspekti – “Praktika jooksul toimunud areng” ei tohi ringi tõsta.

Praktikapäevik	
1. Praktikapäevad 1.-5. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: Anamneesi kogumine
2. Praktikapäevad 6.-10. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: Füsioterapeutiline hindamine
3. Praktikapäevad 11.-15. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: Teraapia eesmärkide seadmine
4. Praktikapäevad 16.-20. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: Sekkumise läbiviimine

Lisa 3. Praktikapäevik

5. Praktikapäevad 21.-25. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: sekkumise tõenduspõhisus
6. Praktikapäevad 26.-30. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: koostöö patsiendi lähedastega
7. Praktikapäevad 31.-35. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: koostöö teiste kolleegidega/spetsialistidega (*kui töötad üksi, siis reflekteeri siin, kuidas ideaalis võiks olla)
8. Praktikapäevad 36.-40. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: teraapiaperioodi-järgsete tegevuste kavandamine patsiendile
9. Praktikapäevad 41.-45. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: kontakt patsientidega/enese ja patsiendi motiveerimine
10. Praktikapäevad 46.-50. (kuupäevad)	Reflekteeritav aspekt: füsioterapeutiline dokumentatsioon

Lisa 3. Praktikapäevik

<i>11. Praktikapäevad 50.-55. (kuupäevad)</i>	<i>Reflekteeritav aspekt: praktika jooksul toimunud areng</i>

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe praktika praktika-järgne eneseanalüüs

Praktikant [...].

Praktika sooritamise koht (asutus, osakond) [...].

Kas praktikal oli praktikajuhendaja? jah ei

Jaatava vastuse korral täpsustada [...]

Praktika lõppkuupäev [Click or tap to enter a date.](#)

Igale aspektile andke palun hinnang skaalal 0-st 10ni (sh 10 viitab suurepärasele pädevusele, 0 pädevuse puudumisele, maksimaalne võimalik punktisumma 340).

Hinnatav valdkond	Hinnang Ost-10ni
1. Patsiendi/kliendi vajadustega seotud asjakohase informatsiooni kogumine, analüüsimine ja kriitiline tõlgendamine	
2. Asjakohase füsioterapeutilise hindamise eesmärgikindel planeerimine, rakendamine ja kohandamine	
3. Kogutud informatsioonil, füsioterapeutilise hindamise analüüsil ning kriitilisel tõlgendamisel põhineva füsioterapeutilise diagnoosi määramine	
4. Füsioterapeutilisel diagnoosil põhineva füsioterapeutilise sekkumise koostamine	
5. Füsioterapeutilise sekkumise süstemaatiline rakendamine	
6. Füsioterapeutilise sekkumise kriitiline hindamine, muganduste tegemine ning vajadusel katkestamine	
7. Füsioterapeudina koostöö tegemine multidistsiplinaarses või interdistsiplinaarses meeskonnas	
8. Patsientidega/klientidega ning seotud isikutega suhtlemine	
9. Patsientidele/klientidele tervist edendavate eluviiside propageerimine	
10. Eetilises, deontoloogilises ja õiguslikus kontekstis professionaalne käitumine	
11. Kriitilisel teaduslikul suhtumisel ja elukestval õppimisel põhinev professionaalne tegutsemine	
Üldpädevused - I Instrumentaalsed pädevused	
1. analüüsi- ja sünteesivõime	
2. planeerimine ning ajahaldus;	
3. üldised alusteadmised;	
4. erialased alusteadmised;	
5. suuline ja kirjalik väljendusoskus eesti keeles	
6. võõrkeel(t)e oskus;	
7. arvutialased algteadmised	
8. informatsioonijuhtimise oskus (oskus erinevaid infoallikaid leida ja analüüsida);	
9. probleemilahendusoskus;	
10. otsuste tegemine.	
Üldpädevused - II Interpersonaalsed pädevused	
1. konstruktiivne kriitilisus ja enesekriitilisus	
2. meeskonnatööoskus;	
3. suhtlemisoskus;	
4. interdistsiplinaarses meeskonnas töötamise oskus;	
5. oskus anda selgitusi erialaga mitteseotud isikutele;	
6. mitmekesisuse ning multikultuurilisuse hindamine;	
7. eetilisus.	
Üldpädevused - III Süsteemsed pädevused	
1. oskus rakendada teadmisi praktikas;	
2. õppimisvõime;	
3. uute olukordadega kohanemise oskus;	

Lisa 4. Praktika-järgse eneseanalüüsi blankett

4. uute ideede genereerimise võime (loovus);	
5. iseseisva töö oskus;	
6. initsiatiivikus ja ettevõtlikkus;	
7. tähelepanu pööramine kvaliteedile;	
8. tahe olla edukas.	
Kokku	

2. Eneseanalüüs seatud individuaalsete eesmärkite saavutamine ning praktika õpiväljundite osas (sh millised eesmärgid saavutasin ja millised jäid saavutamata (koos omapoolse põhjendusega)).

1. Üliõpilase eneseanalüüs praktika lõpus

1. Mida pean veel õppima/mille osas end arendama?

2. Mis olid suurimad väljakutsed/probleemid antud praktikal?

Lisa 5. Praktikabaasiga kokkuleppe vorm

Praktikabaasiga kokkuleppe vorm

Kokkulepe

_____ kinnitab, et on nõus
(praktikabaasi nimi)

võtma Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistrandi

_____ (üliõpilase nimi)

praktikale alates _____ kuni _____ .
(kuupäev) (kuupäev)

Olen tutvunud Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe kliinilise praktika juhendiga ja

määrän kliinilise praktika juhendajaks _____
(juhendaja nimi)

_____ (kuupäev)

_____ (kliiniku juhataja nimi ja allkiri)

Kinnitan, et olen tutvunud Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe kliinilise praktika

juhendiga ja tean praktikale esitatavaid nõudeid

_____ (praktikajuhendaja allkiri)

_____ (kuupäev)

_____ (TÜ füsioteraapia programmijuhi nimi ja allkiri)

PRAKTIKAHINNANG

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistriõppe üliõpilase praktikasooritusele

Hinnatav praktikant [...].
 Praktika sooritamise koht [...].
 Praktika sooritamise aeg [...].
 Praktikajuhendaja [...].

Igale aspektile andke palun hinnang skaalal 0-st 10ni. Praktikandil on võimalik saada kokku maksimaalselt 150 punkti. Mida kõrgema punktisumma praktikant kogub, seda edukamaks hindate praktikandi praktikasooritust.

Hinnatav valdkond	Hinnang 0st-10ni	Kommentaariid ja soovitusid
1. Patsiendi/kliendi vajadustega seotud asjakohase informatsiooni kogumine, analüüsimine ja kriitiline tõlgendamine		[...]
2. Asjakohase füsioterapeutilise hindamise eesmärgikindel planeerimine, rakendamine ja kohandamine		
3. Kogutud informatsioonil, füsioterapeutilise hindamise analüüsil ning kriitilisel tõlgendamisel põhineva füsioterapeutilise diagnoosi määramine		
4. Füsioterapeutilisel diagnoosil põhineva füsioterapeutilise sekkumise koostamine		
5. Füsioterapeutilise sekkumise süstemaatiline rakendamine		
6. Füsioterapeutilise sekkumise kriitiline hindamine, muganduste tegemine ning vajadusel katkestamine		
7. Füsioterapeudina koostöö tegemine multidistsiplinaarses või interdistsiplinaarses meeskonnas		
8. Patsientidega/klientidega ning seotud isikutega suhtlemine		
9. Patsientidele/klientidele tervist edendavate eluviiside propageerimine		
10. Eetilises, deontoloogilises ja õiguslikus kontekstis professionaalne käitumine		
11. Kriitilisel teaduslikul suhtumisel ja elukestval õppimisel põhinev professionaalne tegutsemine		
12. Instrumentaalsed pädevused		
13. Interpersonaalsed pädevused		
14. Süsteemsed pädevused		
15. Praktika jooksul toimunud areng		
Kokku		

Palun märkige praktikahinnangu koondpunktisumma ka tagasiside küsimustikku

<http://lingid.ee/juhendajatagasiside>

Patsiendi nõusoleku vorm

Palume Teie nõusolekut dokumenteerida Teiega/Teie lapsega läbiviidavat füsioteraapiat.

Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala magistrant (füsioterapeut) _____ soovib kirja panna Teiega/Teie lapsega läbiviidud füsioteraapia (sh füsioterapeutiline hindamine) kirjelduse. See on vajalik, et hinnata üliõpilase tegevust õppekavas ettenähtud kliinilise praktika raames.

Teiega sooritatava teraapia läbiviimiseks vajaliku informatsiooni hankimiseks esitatakse Teile küsimusi ja viiakse läbi spetsiaalseid teste, mille tulemused pannakse kirja. Esitatud küsimused ja teostatud testid võimaldavad hinnata Teie/Teie lapse kehalist seisundit ja hakkamasaamist igapäevases elukeskkonnas (igapäeva elu ja toimetustega).

Tulemuste dokumenteerimine ei põhjusta Teile/Teie lapsele täiendavaid terviseriske ega mõjuta negatiivselt Teiega läbiviidavaid raviprotseduure.

Kinnitame, et Teie/Teie lapse isikuandmeid dokumentides ei avalikustata.

Antud materjalide **anonüümne** kasutamine Tartu Ülikooli õppetöös on oluline kvaliteetse ja praktilise väärtusega füsioteraapia hariduse andmiseks.

- Olen nõus, et minuga/minu lapsega läbiviidud füsioteraapiat kajastavat **anonüümset** dokumentatsiooni kasutatakse TÜ Sporditeaduste ja füsioteraapia instituudis õppetöö eesmärgil.
- Soovin, et minuga/minu lapsega läbiviidud füsioteraapiat kajastav dokumentatsioon pärast selle ühekordset ettekandmist praktika eksamil hävitatakse.

Täiendava informatsiooni saamiseks palun pöörduda Tartu Ülikooli füsioteraapia eriala programmijuhi Kadri Medijaineni poole (e-mail: kadri.medijainen@ut.ee, aadress: Ujula 4, Tartu)

Kinnitan, et olen eelpool kirjeldatuga nõus

aeg ja koht

patsiendi/patsiendi esindaja nimi ja allkiri

üliõpilase nimi ja allkiri

Kasutatud kirjandus

1. Curtis R.C. Using goal-setting strategies to enrich the practicum and internship experiences of beginning counselors. *Journal of Humanistic Counseling*. 2000, 38(4):194-206
2. Glover P., Bulley C., Howden S. Influences on physiotherapists when deciding to study at Masters level: An exploratory study. *Advances in Physiotherapy*. 2008 (10): 14-20
3. Kolb D.A. *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Pearson Education, 2015
4. Royse D., Dhooper S.S, Rompf E.L. *Field instruction: A guide for social work students*. 5th ed. Allynbacon, Boston, 2003
5. Sweitzer F. H., King M. A. *The Successful Internship: Transformation and Empowerment in Experiential Learning*. USA 2004 (eestikeelne tõlge „Edukas praktika – õppimine kogemuse kaudu”. Tõlkija: Nõmm E. Toimetaja: Pilli E. TÜ Kirjastus)
6. Tochel C. Haig A., Hesketh A., Cadzow A., Beggs K., Colthart I., Peacock H. The effectiveness of portfolios for post-graduate assessment and education: BEME Guide No 12. *Med Teach*. 2009 Apr;31(4):299-318.
7. Vahtramäe A., Sikk J., Kaldma M., Reva E., Koit K., Varendi M. *Praktika Kõrgkoolis*. Tartu 2011
8. Ven A, Vyt A. *The competence chart of the European Network of Physiotherapy in Higher Education*. Garant; 2007.